

Рябова Ю. В.,
студентка 6 курсу, 6 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

НЕПОВНОЛІТНІЙ ЯК ЖЕРТВА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Ключові слова: неповнолітній, домашнє насильство, сексуальне насильство.

Анотація. Проаналізовано сучасний стан домашнього насильства щодо неповнолітніх.

Аннотация. Проанализировано современное состояние домашнего насилия в отношении несовершеннолетних.

Ключевые слова: несовершеннолетний, домашнее насилие, сексуальное насилие.

Summary. Analyzed the current state of domestic violence against minors.

Keywords: minor, domestic violence, sexual violence.

Насильство в сім'ї стало найпоширенішою формою агресії в сучасній Україні. Нині 30-40 % тяжких насильницьких злочинів вчиняється саме в сім'ї. Жертви сімейно-побутових конфліктів складають найчисленнішу групу серед загиблих і потерпілих від будь-яких злочинів. Динаміка злочинності на протязі останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [4].

Постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю. На сучасному етапі кримінологія проходить етап формування нової парадигми, зміни наукового світогляду, генерування ідей та упровадження інновацій [5, 169]. Перш за все необхідно розібратися що таке «домашнє насильство», «неповнолітній». Відповідно до ст.1 Закону

України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 р.) домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. [2]

Як відмічає Б. М. Головкін, сімейно-побутова сфера давно стала сприятливим середовищем для поширення соціального паразитизму, пияцтва, наркотизму, статевої розпусти, насильницької субкультури та антисупільних поглядів певної частини населення [3, с.85]. Задля відсутності плутанини понять “дитина” та “неповнолітній”, то відповідно до ст.1 Конвенції ООН “Про права дитини” дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. [3]. Можна сказати, що терміни “дитина” та “неповнолітній” є аналогічними за змістом, оскільки збігаються за віковими межами.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» виділяє чотири форми насильства: фізичне насильство в сім'ї- умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я; -сексуальне насильство в сім'ї- протиправне посягання одного члена сім'ї на статеvu недоторканність іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до дитини, яка є членом цієї сім'ї; - психологічне насильство в сім'ї - насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування; - економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я [1, с. 93].

Нерідко до дітей застосовується сексуального насильство в сім'ї. Так найбільша вікова віктимність була зафіксована у осіб від 11 до 13 років. Оскільки це пов'язано з біологічними та психологічними особливостями пубертатного періоду. У фізичному та психологічному стані дітей цього періоду відбуваються суттєві зміни: «ривок росту», за яким, однак, не встигає розвиток м'язів і фізичної сили; формування вторинних статевих ознак; пробудження сексуальних відчуттів; усвідомлення себе, самопізнання. Це робить їх «привабливою здобиччю» у сексуальному плані.

Щодо найпоширеніших насильницьких злочинів у сімейній сфері відносно неповнолітніх, можна виокремити такі: вбивство; доведення до самогубства неповнолітнього; умисне заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю, заподіяння тяжкого і середньої тяжкості шкоди здоров'ю у стані афекту, побої, катування; неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей, злісне невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

Отже, аналізуючи все вище викладене то неповнолітні особи є більш уразливі, оскільки вони фізично слабкіші за злочинця і залежать від нього або інших членів сім'ї матеріально та психологічно в силу віку, фізіологічних особливостей, соціального становища. До основних ознак, які характеризують домашнє насильство щодо неповнолітніх є: домінування над неповнолітнім та контроль його поведінки; має тенденцію до повторення; воно є процесом, тобто розвивається поступово і має циклічний характер і за відсутності протидії має тенденцію до посилення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пивоваров В.В., Макаренко Ю.С. Насильство в сім'ї: віктимологічний аспект / Пивоваров В.В., Макаренко Ю.С // Карпатський правничий часопис.-2015.-№10. – С.92-98
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2017 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

3. Про права дитини [Електронний ресурс]: Конвенція ООН від 20.11.1989 – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

4. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / О. Е. Kostyuchenko, Т. V. Kolechnik, Z. V. Bilous, О. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454-462.

5. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>

6. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері / Б. М. Головкін. – Х. : Нове слово, 2004. – 252 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент О.В. Таволжанський